

Til Kulturminister Jakob Engel-Schmidt

Borgergade den 14. januar 2026

**Vedr.: Klage over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 17. december 2025 om ikke at frede Svanemølleværket, København
Jour. nr.: 25/04825**

By og Land Danmark – Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur indgiver vi hermed klage over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 17. december 2025 om ikke at gennemføre fredning af Svanemølleværket.

Vi finder afgørelsen fagligt og principielt problematisk og mener, at den hviler på en utilstrækkelig afvejning af de dokumenterede kulturhistoriske og arkitektoniske værdier over for udviklings- og driftsmæssige hensyn.

1. Manglende vægtning af Det Særlige Bygningssyns indstilling

Det Særlige Bygningssyn har indstillet Svanemølleværket til fredning. Denne indstilling bygger på værkets enestående arkitektoniske, kulturhistoriske og energihistoriske betydning. I afgørelsen fremgår det imidlertid ikke klart, hvorfor denne faglige indstilling tilsidesættes, eller hvilke konkrete forhold der tillægges større vægt end synets vurdering.

Vi finder det principielt problematisk, at en fredningsindstilling fra det centrale sagkyndige organ kan fraviges uden en mere præcis og overbevisende faglig begrundelse.

2. Kommunal planlægning kan ikke erstatte fredning

Styrelsen begrundet afgørelsen med, at bevaringsinteresserne i tilstrækkeligt omfang kan varetages gennem kommunal planlægning.

Dette anfægter vi.

En lokalplan er et fleksibelt planinstrument, der kan ændres, justeres og ophæves over tid. Den er ikke et nationalt, langsigtet værn om kulturarv. Netop derfor eksisterer bygningsfredningsloven – for at sikre de værdier, som ikke må være afhængige af skiftende politiske, økonomiske eller projektmæssige interesser.

3. Fredning står ikke i vejen for transformation – den sikrer kvaliteten

En central præmis i afgørelsen synes at være, at fredning kan vanskeliggøre eller hæmme den planlagte udvikling af området.

Vi vil gerne anfægte denne præmis.

Fredning står ikke i modsætning til transformation og udvikling. Tværtimod er fredning et redskab, der netop skal sikre, at de bærende kulturhistoriske og arkitektoniske værdier bevares og aktivt integreres i nye anvendelser.

Talrige eksempler i Danmark og internationalt viser, at fredede industribygninger kan danne grundlag for både museer, kulturinstitutioner, erhverv og byudvikling – med større kvalitet, større identitet og større langsigtet værdi.

Uden fredning risikerer transformationen i stedet gradvist at udhule netop de værdier, der i dag gør Svanemølleværket unikt. Fredning er således ikke en stopklods, men en kvalitetssikring.

4. Konkret anbefalet fredningsomfang

For at tydeliggøre, at vores ønske om fredning ikke er uforeneligt med udvikling, vil vi gerne præcisere det fredningsomfang, som vi finder fagligt velbegrundet og samtidig realistisk i forhold til de foreliggende planer:

Vi anbefaler, at fredningen som minimum omfatter:

- Selve kraftværksbygningen
- Det omgivende murværk i sin helhed
- Marketenderbygningen
- Vagtbygningen
- Kulgården
- Kraner og slisker

Dette sikrer anlæggets arkitektoniske, funktionelle og infrastrukturelle helhed.

Samtidig ser vi mulighed for konstruktive kompromiser:

- Fredningen kan eventuelt ikke omfatte helt frem til kajkanten,
- Belægningen i Kulgården kan undtages.
- Interiørets fredningsomfang og nødvendige indgreb i murværket kan drøftes i dialog med Danmarks Tekniske Museum, således at museets planer fortsat kan realiseres.

Denne tilgang viser netop, at fredning og udvikling ikke er modsætninger, men kan forenes gennem faglig dialog og differentierede løsninger.

5. Udviklingshensyn tillægges forrang frem for kulturarv

Afgørelsen tillægger i vidt omfang hensyn til drift, anlæg, økonomi og projekthusikkerhed vægt. Disse hensyn er forståelige, men de er ikke kulturarvshensyn.

Når sådanne hensyn får forrang frem for dokumenterede nationale kulturverdier, skabes en alvorlig præcedens: at væsentlige kulturarvsanlæg reelt ikke kan fredes, hvis de indgår i større udviklingsprojekter.

Dette er efter vores opfattelse i strid med bygningsfredningslovens formål.

6. Svanemølleværkets nationale betydning

Som vi redegjorde for i vores hørings svar af 14. august 2025, repræsenterer Svanemølleværket et centralt kapitel i Danmarks industri-, energi- og arkitekturhistorie. Værket er:

- Et af de bedst bevarede anlæg fra perioden før blokanlæg,
- Et monumentalt og ikonisk eksempel på dansk industriarkitektur,
- Et næsten intakt teknologisk og infrastrukturelt helhedsanlæg,
- En uerstatteligt fysisk fortælling om Danmarks energihistorie.

Disse verdier er ikke bestridt i afgørelsen – men de er heller ikke tillagt den vægt, de efter vores opfattelse bør have.

Vi står naturligvis gerne til rådighed for yderligere dialog og uddybning.

7. Samlet vurdering

Vi mener, at afgørelsen ikke i tilstrækkeligt omfang opfylder bygningsfredningslovens formål om at sikre væsentlige kulturhistoriske værdier for fremtidige generationer.

På denne baggrund anmoder vi Kulturministeren om at tage klagen til følge og at fredningsforslaget for Svanemølleværket gennemføres i overensstemmelse med Det Særlige Bygningssyns indstilling og med det ovenfor beskrevne fredningsomfang.

Vi står naturligvis gerne til rådighed for yderligere dialog og uddybning.

Med venlig hilsen

Iben Bækkelund Jagd
Formand

By og Land Danmark